

GO TLHALOGANYA TSENYOTIRISONG YA LETSHOLO LA PUSO LA GO KOPA DIKGWEBO GO THAPA BAŠA GORE BA NNE LE MAITEMOGELO A TIRO

Letsholo la Tirelo ya go Thapa Baša (Youth Employment Service [YES]) ke Eng?

Letsholo la YES le tsentswe mo kaseteng mo tlase ga Motsaletsele wa Dikhoutu 000 wa Seteitemente 000 sa Melawana e e tlhabolotsweng ya maitsholo a a siameng a badiri mo kgwebong (“Melawana”) ya Go Matlafadiwa Seikonomi ga ga Bantsho ka Kakaretso Molao wa bo 53 wa 2003 o o tlhabolotsweng ke ke Molao wa B-BBEE wa bo 46 wa ka 2013. Letsholo la YES le simolotse go dirisiwa ka la 28 Phatwe 2018 mme maikaelelo a lone ke go tsewetsa go tlholwa ga ditiro mo bašeng ba ba sa direng ba bantsho le go neela seemo se se tlhatlositsweng sa B-BBEE mo Ditlamong tse boemo jwa tsone bo tlhatlhobilweng tsa YES.

Ke Melawanatheo efe ya Botlhokwa ya go balelela maduo a ditlamo?

Go tshwanetse ga fitlhelwa dintlha tse di latelang gore Setlamo se boemo jwa sone bo tlhatlhobilweng sa YES se kgone go amogelwa:

- (a) Kwadiso le Setlamo se se sa direng dipoelo sa YES go tsaya karolo mo YES mme ditlamo di ka se amogelwe mo B-BBEE fa di sa kwadisiwa.
- (b) Dipalo tse di kwa tlasenyana tsa dikarolwana tse di tlang pele tsa ditlamo tse boemo jwa tsone bo tlhatlhobilweng tsa YES tse di laolwang ke Molawana wa Lephata di tla balelwa go ya ka melawanatheo mo Molawaneng oo wa Lephata gore di tshwanelege mo tlase ga Letsholo la YES.
- (c) Ditlamo tse boemo jwa tsone bo tlhatlhobilweng tsa YES di tlhoka go somarela maemo a mo nakong e e fetileng a B-BBEE pele ga go tsaya karolo mo YES (ke gore, Maemo 4, Maemo 5, jj.). Fa ditlamo di sa somarele maemo a tsone a mo nakong e e fetileng a B-BBEE ka ntlha ya lebaka/mabaka ape mme di rata go tsaya karolo mo Letsholong la YES, di ka nna tsa ikgolaganya le Yuniti ya Pholisi

ya B-BBEE ya **dtic** ka bosupi jo bo utlwalang jwa botsayakarolo. Mabaka a ka akaretsa a a latelang, mme ga se one otlhe:

- Go khutlisiwa ga tumelano ya go nna mong;
  - Dipaakanyo tsa Melawana ya Lephata tse di dirileng gore go nne le kwelotlase mo Maemong a B-BBEE;
- (d) Go thapiwa go nna modiri wa leruri ga badiri go ka direga fela morago ga go wetsa dikgwedi tse 12 tsa maitemogelo a lefelotiro mme setotwa se ikaegile ka Ditotwa tsa YES tsa Ditlamo tse boemo jwa tsone bo tlathhobilweng tsa YES. Mo lebakeng le go thapiwa leruri ga badiri go lemogiwang ka nako ya go rurifadiwa ga B-BBEE, go tla dirwa kamogelo ya B-BBEE.
- (e) Maitemogelo a dikgwedi tse 12 mo lefelotirong ga e se lenaneo la katisetsotirong ya badiri, tšhono e e neelwang badiri gore ba nne le maitemogelo a a tlhokegang kgotsa borutwatiro.
- (f) Dikgwebopotlana tse di golotsweng (di-EME) le bonnye 51% le 100% ya Dikgwebopotlana tse di Tshwanelegang (di-QSE) tse beng ba tsone e leng bantsho tse di tsayang karolo mo letsholong la YES di tlaa rurifadiwa ka go dirisa Karata e e maleba ya maduo ya QSE mme go tla rebolwa Setifikeiti sa B-BBEE ke Setlamo se se Letleletsweng se se dirang tiro ya go tlhomamisa sa SANAS.
- (g) Kamogelo ya B-BBEE e tla nna maleba fela mo go tlholweng ga ditiro mo letsholong la YES la Badiri ba ba Tshwanelegang ba ba sa direng ka nako ya go ikwadisa mo Letsholong la YES.

Ke ditlamo dife tse di tshwanelegang go tsaya karolo mo letsholong la YES?

Ditlamo tse di tlwaelegileng tse di nang le lotseno lotlhe lwa ngwaga la R50 milione le go feta di tshwanetse go fitlhelela bonnye 40% ya palo e e kwa tlasenyana mo dikarolwaneng tse di tlang pele mo karateng e e tlwaelegileng ya maduo ya B-BBEE ya Melawana. Kgotsa, ditlamo tseo di tshwanetse go fitlhelela palogare ya 50% go ralala dikarolwana tse tharo tse di tlang pele tse di supilweng mo Melawaneng.

LE

Di-QSE tse e leng ditlamo tse di nang le lotseno lotlhe lwa ngwaga le ngwaga lwa fa gare ga R10 milioone le R50 milioone di tshwanetse go fitlhelela bonnye 40% ya palo e e kwa tlasenyana mo dikarolwaneng tse pedi tsa dikarolwana tse tharo tse di tlang

pele tse go gapelediwang maemo a go nna mong ka tsone. Kgotsa, di QSE e tshwanetse go fitlhelela palogare ya 40% go ralala dikarolwana tse pedi tse di tlang pele tse go gapelediwang maemo a go nna mong ka tsone.

LE

Di-EME tse e leng ditlamo tse di nang le lotseno lotlhe lwa ngwaga lwa fa gare ga R0 milione go ya go R10 milione mme di sa tlhoke ditlhokego tsa tlaleletso

LE

Ditlamo tse boemo jwa tsone bo tlhatlhobilweng tsa YES di tshwanetse go netefatsa gore di somarela kgotsa di tokafatsa maemo a B-BBEE le tiro fa go bapisiwa le Ditotwa tsa Karata ya maduo ka kakaretso tse di bonweng mo ngwageng o o fetileng pele ga go tsaya karolo mo letsholong las YES.

Ke badiri bafe ba ba tshwanelegang go tsaya karolo mo letsholong la YES?

Batho ba ba latelang ba tshwanelega go tsaya karolo mo letsholong la YES:

- ba tshwanetse go nna le dingwaga tse di fa gare ga tse 18 le 35; le
- go fitlhelela tlhaloso ya “Bantsho” jaaka go tlhalositswe mo Molaong wa B-BBEE.

Ditotwa tsa YES ke dife?

Ditotwa tsa YES di ikaegile ka bogolo jwa Setlamo sa YES se boemo jwa sone bo tlhatlhobilweng, dintlha tse di latelang di maleba mo Ditlamong tse di farologaneng tse boemo jwa tsone bo tlhatlhobilweng tsa YES:

Ditlamo tse di tlwaelegileng	Ditotwa tsa YES
A	1.5% ya palogotlhe ya badiri botlhe ba ba thapilweng ba Setlamo se boemo jwa sone bo tlhatlhobilwengsa YES mo ngwageng o o kwa pele;

KGOTSA (B)	1.5% ya palogare ya Poelo ya setlamo se boemo jwa sone bo tthatlhobilweng sa YES Morago ga Lekgetho (NPAT) go tswa mo ditirong tsa kgwebo ya mo Aforikaborwa mo dingwageng tse tharo ka gangwe mo dingwageng tse tharo tse di fetileng, e e fetolelwang go nna palogotlhe ya badiri botlhe ka go aroganya palo eo ya NPAT ka R55,000;
KGOTSA (C)	Palogotlhe ya setlhopha se se dirang lotseno lo lo rileng le palotlase ya ditiro tsa baša ba bantsho tse di tlhodilweng (tshedimose tso e ntsi e ka bonwa go tswa mo Khomišining ya B-BBEE kgotsa YES NPO).

Di-QSE le di-EME

Ditotwa tsa di-QSE le di-EME ka ngwaga di ikaegile ka dipalogotlhe tsa badiri botlhe ba ba thapilweng (tshedimose tso e ntsi e ka bonwa mo Khomišini ya B-BBEE kgotsa YES NPO).

Maemo a kamogelo

Ditlamo tse boemo jwa tsone bo tthatlhobilweng tsa YES di ka tokafatsa seemo sa tsone ka kakaretso sa B-BBEE ka maemo a mabedi (2) jaaka go tthagisitswe mo lenaneong le le fa tlase:

Ditlhopha tsa kamogelo	Diphitlhelelo tsa ditotwa tsa YES	Maemo a kamogelo a a bonweng a B-BBEE
Setlhopha 1	Go fitlhelela setotwa sa 100% sa YES le 2.5% ya badiri ba ba thapilweng ba leruri	Go tthatloga ka maemo a le 1 a kamogelo ya B-BBEE mo karateng ya maduo ya B-BBEE

Setlhopha 2	Go fitlhelela 1.5 X setotwa sa YES le 5% ya badiri ba ba thapilweng ba leruri	Go tlhatloga ka maemo a le 1 a kamogelo ya B-BBEE mo karateng ya maduo ya B-BBEE le go bona dintlha tse 3 tsa bonase mo karateng ya maduo ka kakaretso
Setlhopha 3	Go fitlhelela setotwa sa YES gabedi le 5% ya badiri ba ba thapilweng ba leruri	Go tlhatloga ka maemo a le 2 a kamogelo ya B-BBEE mo karateng ya maduo ya B-BBEE

Madi a a dirisitsweng mo Tokafatsong e e seng ya semmuso ya Bokgoni jwa letsholo la YES

Tshenyegelo e e seng ya semmuso ya Tokafatso ya Bokgoni jwa tiro ya badiri ba YES e tlaa lemogwa ka nako ya Tirego ya Go rurifadiwa ga karolwana ya Tokafatso ya Bokgoni jwa tiro mo tlase ga Metseletsele e e baakantsweng ya Dikhoutu 300, Seteitemente 300. Ditlamo tse boemo jwa tsone bo tlhatlhobilweng tsa YES di tla kgona go tleleima fela go fitlha ka 50% ya madi a tsone a a dirisitsweng mo Tokafatsong ya Bokgoni jwa badiri jaaka Katiso e e seng ya semmuso (Setlhopha F le G sa Tlhagiso ya Tokafatso ya Bokgoni jwa Badiri) fa go bapisiwa le Karata ya Maduo ya Tokafatso ya Bokgoni jwa Tiro.

Maemo a tiro a a tshwanetseng go fitlhelelwa ke Setlamo se boemo jwa sone bo tlhatlhobilweng sa YES

Setlamo se boemo jwa sone bo tlhatlhobilweng sa YES se se tsayang karolo se tshwanetse go obamela peomolao ya Aforikaborwa e e laolang maemo a motheo a go thapa le maemo a mo tirong a a akaretsang go saenela paka e e tlhomameng kgotsa konteraka ya nakwana ya tiro le badiri botlhe ba ba tshwanelegang go tlatsa maemotiro a mantšhwa mo setlamong.

Mo lebakeng le modiri/badiri ba sa wetseng paka e e tletseng ya dikgwedi tse 12 ka ntlha ya maemo a a sa bonelweng pele, Setlamo se boemo jwa sone bo tlhatlhobilweng sa YES se tlhoka go netefatsa gore go weditswe bonnye dikgwedi tse robedi (8) tse di tletseng gore se tshwanelege go bona kamogelo ya B-BBEE mme

moo modiri o emisang go tsaya karolo ka ntlha ya maemo ape a mangwe, Setlamo se boemo jwa sone bo tlathlobilweng sa YES se tla nna le kgwedi e le nngwe (1) go ba emisetsa gore se kgone go tshwanelega go bona kamogelo ya B-BBEE.

Setlamo se boemo jwa sone bo tlathlobilweng sa Yes se tshwanetse go netefatsa gore go neelwa maitemogelo a a gaisang a tiro; se tshwanetse go tlhola ditiro tse dintšhwa go tlaleletsa palogotlhe ya badiri botlhe ba ba leng teng mme se ka etleetsa ditiro tse dintšhwa fa se sa kgone go tlhola palo e e lekaneng ya ditiro.

Go bona tshedimosetso e ntsi kgotsa tlhaloso, ditheo di ka ikgolaganya le Khomišini ya B-BBEE mme di ka ikgolaganya le setlamo sa YES malebana le kwadiso.

Mokgwa wa go ikgolaganya le rona:

Campus, 77 Meinties street, Sunnyside, Pretoria, Gauteng, 0002

Tel: (+27) 12 394 1535, Fekese +27 (12) 394 2535

Private Bag X84, Pretoria, Gauteng, 0001

Imeile: MRamare@beecommission.gov.za

the dtic Postal Address

Private Bag X84

Pretoria

0001

Tel: (+27) 12 394 1535

Imeile: MRamare@beecommission.gov.za